

KLIIMAMINISTEERIUM

Ülle Madise
Õiguskantsleri Kantselei

Teie 10.12.2025 nr 16-1/252155/2508937

Meie 12.01.2026 nr 8-2/25/5438-3

Vastus õiguskantsleri pöördumisele

Austatud Ülle Madise

Pöördusite Kliimaministeeriumi poole seoses Saarde vallavolikogu ja -valitsuse pöördumisega, milles väljendatakse muret Reiu jõe hüdroloogilise veerežiimi ning Kikepera looduskaitseala taastamise võimalike mõjude pärast.

Saarde vallas asuva Kikepera looduskaitseala kaitse-eesmärk on Vabariigi Valitsuse kinnitatud kaitse-eeskirja kohaselt väärtuslike metsa-, soo- ja niidukoosluste, kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse ja taastamine. Veerežiimi taastamise käigus ei muudeta metsa sooks, vaid parandatakse või taastatakse säilinud või degradeerunud märgade metsade seisundit. Samuti paranevad taastamistegevuste abil taastamisaladega seotud märgade elupaikade liikide tingimused ning taastub looduslähedane veerežiim.

Oma pöördumises juhite tähelepanu sellele, et märgalade taastamist võib seostada Reiu jõe üleujutuste sagenemisega ning seetõttu peab riik tagama, et hooldekodu ja kohalikud elanikud ei kannata kahju. Selgitame, et Eestis on märgalade taastamisega tegeletud 25 aastat ning mujal maailmas on vastav kogemus veelgi pikem. Teaduslikud uuringud¹ ja praktika on tõendanud, et märgalad aitavad vähendada veetasemete ekstreemset kõikumist kuivendusvõrkude eesvooluks olevates veekogudes, sealhulgas veetaseme tõusu, ning puhverdada liigvett. Sellest teadmisest lähtutakse märgalade taastamise tööde planeerimisel. Keskkonnaagentuur koostas Saarde valla tõstatatud muredele vastamiseks eksperthinnangu² Surju piirkonna üleujutusriskide kohta. Hinnangus selgitatakse muuhulgas, et märgalad aeglustavad vee voolukiirust maastikul ja nende taastamine mõjutab veerežiimi positiivselt eeskätt vee puhverdusvõime suurenemise ja

¹ Näiteks analüüs "[Maaparandussüsteemide negatiivsete mõjude leevendus- ja kompensatsioonimeetmete rakendamise juhised](#)" sisaldab põhjalikku ülevaadet teadusuuringutest kuivendussüsteemide mõju kohta üleujutustele; Schoukens, H. and van der Burgt, N., 2026. No swamp in my backyard: legal challenges to wetland restoration projects in Flanders (Belgium)—a case law analysis. *Restoration Ecology*, p.e70245. <https://doi.org/10.1111/rec.70245>; Karimi, S., Mosquera, V., Maher Hasselquist, E., Järveoja, J., and Laudon, H.: Does peatland rewetting mitigate flooding from extreme rainfall events?, *Hydrol. Earth Syst. Sci.*, 29, 2599–2614, <https://doi.org/10.5194/hess-29-2599-2025>, 2025.

²<https://keskkonnaportaal.ee/sites/default/files/2025-09/Keskkonnaagentuuri%20m%C3%B5juhinnang%20Surju%20piirkonna%20%C3%BCleujutusriskidele%2020250912.pdf>

voolusuundade hajutamise kaudu, mis omakorda vähendab äravoolu tippe. Kraavidel on märgaladele vastupidine mõju – need juhivad vee kiiresti ja otse jõkke. Seega suurendab toimiv kraav allavoolu üleujutusohu, samas kui suletud kraavidega märgala seda vähendab. Seetõttu on märgalade taastamine lisaks elurikkuse seisundi parandamisele oluline kliimamuutustega kohanemise meede, mis aitab tulevikus üleujutusriskidega, eeskätt sademetest tingitud tulvavetega toime tulla. Tuginedes teaduslikele andmetele ja Keskkonnaagentuuri eksperthinnangule, ei suurenda märgalade taastamine ülemjooksul Reiu jõe üleujutusriske ning ei teki põhjuslikku seost üleujutuste võimaliku sagenemise ja märgalade taastamise vahel. Jõe veerežiimist ning ilmastikust tingitud suurema või väiksema ulatusega üleujutused Reiu jõe Surju küla piirkonnas on toimunud läbi aegade iga 3-5 aasta tagant ning neid ei saa seostada taastamistöödega.

Ajalooliste andmete põhjal on Reiu jõel toimunud korduvalt üleujutusi ning kliimamuutuste prognooside kohaselt võivad üleujutused tulevikus sademete hulga suurenemise tõttu sagedana. Saarde valla, kohalike elanike ja riigiasutuste informeerimiseks taastab Keskkonnaagentuur 2026. aasta esimesel poolel Surju piirkonnas täiendava mõõtekohana veetaseme seire, et saada ajakohaseid andmeid ning vajadusel anda õigeaegseid hoiatusi. Kliimaministeerium plaanib 2026. aastal tellida hüdrotehnikainseneri ekspertarvamuse, et hinnata tehnilisi meetmeid Reiu jõe valgalas toimuvate üleujutuste mõju vähendamiseks. Üleujutuste leevendamist reguleerivad mitmed seadused (nt veeseadus, hädaolukorraseadus, maaparandusseadus, looduskaitseadus jm). Samuti ajakohastab Kliimaministeerium iga kuue aasta järel üleujutusega seotud riskide maandamiskava, mis sisaldab erinevaid meetmeid üleujutusriskide leevendamiseks kohalikele omavalitsustele ja riigiasutustele. Meetmete eesmärk on üleujutusteks valmisoleku ja võimekuse suurendamine, samuti üleujutuste eest kaitsmine ja ennetamine, näiteks üleujutustega arvestamine planeerimisel. Keskkonnaagentuur on kaardistanud ka 34 riskipiirkonna, Eesti ranniku ning Pärnu vesikonna, sealhulgas Reiu jõe, üleujutusohu stsenaariumid³.

Toote oma kirjas välja, et ei ole selge, millises haldusaktis on reguleeritud ja milline haldusorgan peab tegema otsuseid juhul, kui märgade metsa ja soode taastamisega võib kaasneda kahjulik mõju ehitistele. Rõhutame, et kõik taastamistööd viiakse läbi looduskaitsealadel, kus metsamajandamist ja ehitamist reguleerib kaitse-eeskiri. Senise praktika alusel ei ole teada, et viimase 25 aasta jooksul Eestis läbi viidud taastamistööde käigus oleks kahjustatud eraomandis olevat ehitist. Taastamisprojekti koostajad on analüüsinud⁴ võimalikke mõjusid ümbritsevale keskkonnale ning planeerinud taastamistööd viisil, mis välistab soovimatu mõju eramaadele. Vajadusel tagab võimalike planeerimata mõjude tekkimisel Riigimetsa Majandamise Keskus koostöös Keskkonnaametiga nende likvideerimise.

Kikepera looduskaitseala kaitse-eeskirja⁵ kohaselt on kaitseala eesmärk muuhulgas metsa- ja sooelupaikade taastamine. Kohalik omavalitsus (Surju, Saarde, Paikuse ja Kõpu Vallavalitsus) on olnud kaitseala moodustamise ja kaitsekorra kehtestamise menetlusse kaasatud. Kaitsekorralduskava puhul, mis taastamistöid käsitleb, on küll tegemist haldusesisese tegevusplaaniga ja kaitseala valitseja kaalutusotsuste tegemise aluseks olevate põhimõtetega (vt kaitsekorralduskava⁶ peatükk 5.1.1.1.), millest võib vajaduse korral kõrvale kalduda. Kuid ka kava koostamisel toimuvad avalikud arutelud ehk dokument avalikustatakse enne selle kinnitamist puudutatud osapooletele, sealhulgas kohalikule omavalitsusele, kel on võimalik anda sisendit. Vajalikke taastamistöid kavandab laiemas plaanis Keskkonnaamet, kuid nende täpsem projekteerimine, tellimine ja elluviimine jaguneb Keskkonnaameti, Riigimetsa Majandamise Keskuse või kolmandate osapoolte vahel (nt erinevate välisrahastusega projektide raames, vt ka taastamiskava⁷). Keskkonnaamet on kaitseala valitsejana (LKS § 21 lg 1) taastamistööde projekti elluviimiseks vajaliku dokumentatsiooni (lähteülesanded, eskiislahendused, ehitusprojektid ja metsateatistid) kooskõlastaja ning vajadusel ka tingimuste seadja, kontrollides seejuures, et

³ <https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/yleujutusala>

⁴ [Kikepera looduskaitseala ja Soomaa rahvusparki veerežiimi taastamistööde ehitusprojekt V01](#)

⁵ [Vabariigi Valitsuse 17.04.2017 määrus nr 73 "Kikepera looduskaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri"](#).

⁶ [Kikepera looduskaitseala kaitsekorralduskava 2018-2027](#)

⁷ [Kikepera looduskaitseala ja Soomaa rahvusparki veerežiimi taastamiskava](#)

kavandatud tegevused ei oleks vastuolus ala kaitse-eesmärkidega ning et puudutatud isikud oleks ära kuulatud ja võimalusel nende ettepanekutega või seisukohtadega arvestatud. Kõnealuse Kikepera looduskaitseala märgalade taastamise projekti on korduvalt tutvustatud ja arutatud avalikel aruteludel, kõigi eraomanikega on suheldud vahetult ning nende vastuseisu korral on projektist välja jäetud taastamistegevused, mis võiksid eramaid mõjutada. Projektdokumentatsioon on tingimuste seadmise alus. Varasemate taastamistööde puhul, kui on esinenud tööde kvaliteediga seotud probleeme (nt paisude parandamise vajadus), on need lahendatud kas töö täitjale lepinguga pandud garantiiremondi kohustusega või Riigimetsa Majandamise Keskuse poolt oma kuludega ja vastutusel.

Taastamistööde elluviimiseks annab Keskkonnaamet õigusaktides sätestatud juhtudel järgmisi haldusakte: registreerib kujundusraiet lubavad metsateatised, kaitstava ala sihtkaitsevööndi osas annab nõusoleku loodusliku veerežiimi taastamiseks ning kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks ja taastamiseks vajalikuks tegevuseks. Piiranguvööndis ei ole Keskkonnaamet lisaks metsateatistele muid haldusakte välja andnud, küll aga seadnud ehitusteatistele tingimusi ja esitanud seisukoha kavandatud tegevuste läbiviimiseks. Kaitsekorralduskava ei ole käesoleval juhul haldusakt (RKHKo 16.03.2016 nr 3-3-1-81-15, p 20). Keskkonnaamet vastutab oma haldustegevuse õiguspärasuse eest.

Isikute õigused on tagatud seaduses sätestatud õiguskaitsevahendite kaudu. Olenevalt konkreetsetest asjaoludest ning õigusliku suhte iseloomust ei ole välistatud riigivastutuse seaduses ega asjaõigusseaduses ja võlaõigusseaduses sätestatud õiguskaitsevahendite rakendamine.

Seejuures selgitame, et sihtkaitsevöönd on kaitseala mittemajandatav osa, kus elamuid ega eraomanduses ehitisi reeglina ei paikne (v.a. erandlikult erateed), mistõttu ei saa eramaaomanikud üldjuhul taastamistegevuste tõttu varalist kahju kannatada. Rõhutame veel kord, et taastamistööde elluviimise (sh Keskkonnaameti tegevuse) suhtes õiguskaitsevahendite rakendamise lubatavus ja võimalikkus sõltub siiski konkreetse juhtumi asjaoludest.

Arvestades, et Justiits- ja Digiministeerium on valmis analüüsima koostöös Kliimaministeeriumiga, kas ja millisel viisil tuleks õiguslikult täpsustada looduskaitseliste taastamistööde kavandamise menetlust, plaanime seda teha 2026. aasta I poolaastal.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Andres Sutt

energeetika- ja keskkonnaminister

Mart Kiis, 625 6447

mart.kiis@kliimaministeerium.ee